

Літературна критика

Мирослава Данилевська-Милян

СПОГЛЯДАННЯ З БЕРЕГА

[Палинський В. Ріка тече. – Львів: Апріорі, 2017. – 183 с.]

1

Із урочої тиші батьківського саду, відбиток образу якого носять зіниці вільної, настроєво-ліричної душі, поет виходить до ріки, яка тече. Її неспинна течія тішить переливами хвиль блакитно-зеленуватої живої води – і саме такої! Бо в тому кольорі не криється, а чітко вирізняється глибокий символізм – благодатна блакить Небокраю і зелений розмай Землі. Тісно поєднані волею Всевишнього, вони творять життя, що, як і ріка, тече, видзвонює плескотом хвиль, вдаряючись об береги вічності. А голос поета звучить як соло у фонограмі гармонії природи.

Минулого року вийшла “Ріка тече”, нова поетична книжка Віктора Палинського. Насичений лаконізм творених поетом образів вражає, захоплює, спонукає читача співпереживати. Бо автор завжди у творчих пошуках справжнього мистецького слова, поезії, позначеної небесним доторком Музи. У вишуканих духовних обладунках ліричний герой впливає в тихе надвечір’я і, як він сам зазначає, йому “...пишеться, наче вперше”. Хоч і притомлений виром денних турбот, що так схожий на крутежі річкової води, він залишається на гребені, звідки бачить велике й незнищенне в малому, яке щоразу відроджується в білому розливі світанку (вірш “Отак у надвечір’ї...”):

Уночі раптова злива
Змиє усі ваганя.

Синя роса вразлива
Віродиться на світанні.

І неможливо йому не вірити, адже ці рядки звучать як символ віри. Віри у Воскресіння. З нею сідаємо в човен, що пливе рікою життя.

Магія слова заворює поета глибинним змістом, і він легко доторкається “леготом серця літер” – як святині! Щоб “молитися серед весняної черешневої зливи”, бо ж “в душі стільки слів!” І кому, як не поетові, нести їх непогасний внутрішній вогонь людям і “повсякчас вартувати” його світлий племін? Це майстерно вдається В. Палинському: так, як стоїчні пишногрові леви вартують “це магічне Левове місто”. “Тут я суціль”, – стверджує він, бо тут творить рядки, вслухається в простір, у мелодії дощів, у коливання пагонів літа і, осмислюючи “це все” заворює довкілля, відчуває “як плине ріка”, ріка життя.

Ріка і поет – нерозлучні віддавна. Бо ріка є носієм невмирущої Надії. Недарма це давнє українське слово “надія” в санскриті означає “народжений над річкою” або “мешканець ріки”. А ріка поїть і годує все живе в її водах та всіх народжених біля її берегів. Ріка-життя! Театр перехресть подій і доріг, весен і літ, тополь, вишень і гаїв із невтомними мандрівниками, які, протинаючи прозорий простір зором манливої мрії, можуть “вздріти свою вічну дорогу”, – упевнено констатує

автор книжки. І все це – просто Неба, на якому сходить Сонце, спливає Місяць і “золотить вишні цвіт”. Чи без практичної мети? Для краси! Бо ж “світить літо”.

2

В. Палинський – поет-сповідальник, бо духом здійсмається “час до часу у верхні світи” і запитує про досвід піднесення духу всіх, хто крокує поруч із ним: друзів, побратимів-письменників і просто мешканців Львова. А вулицями рідного міста розпросторюється “запах найсмачнішої в світі кави”, літають “зачаровані трамваї”, “жива архітектура” здатна плакати і сміятися, а дощі вмюють і “воліють бесідувати з тобою”. І ще, і ще... А поза тим, наголошує автор книжки, ти, людино, “просто мусиш бути”, хоча з тобою “в піжмурки грається осінь”.

Вражає непослабна спостережливість поета, аж до найменших порухів “речей”, життєвих дрібниць, до “слів обрію”, які він зчитує, заряджаючись світлом – “світлом далеких мовчань”. А мандрівка триває, не квапиться завершуватися, бо ріка тече. Ріка життя! Від шуму-передзвону її течії ліричний герой мандрує в “лагідний” давній сад, що сприймається ним як окраєць Райського саду. Тут поет справжній. Наодинці з собою...

Із саду відкривається величний огром Неба. До його живих обіймів тягнеться зором вікон давній родинний особняк, який із миті з’яви поета на світ є й тою міцною пуповиною, яка прив’язала його до Землі. Звідси почались усі стежки-дороги автора книжки, сюди вони й повертають його після відчайдушних блукань. Бо немає у світі кращої, ріднішої місцини, як ця. Лише повертаючись сюди, поет дістається:

Найсправдішнього
Та істинного дна:
Для ґрунту чесного
Іконного вікна.

І вздріти там
Розп’ятого Христа.
І велич скромну
Лиць іконостасу.

Ці рядки в поезії “Дістатися вікна” звучать як духовне одкровення мужа, котрий бачить над усім благословляючу руку Спасителя. У цьому одкровенні відчувається усвідомлення вірою правдивого, чесного ґрунту, що є основою всього життя. В. Палинський розповідає про це читачам без зайвину, проте у вишуканій концентрації поетичної думки в короткому верлібрі.

...Поет часто медитує, занурюючись у тишу “неспокою” рідного обійстя, яка дивує його особливим, зворушливим наповненням. Бо насправді її, абсолютної тиші, не існує. Потрібно навчитись услухатися в тишу, щоб уловити в її естві кроки Когось “в золотавому обрамленні” (у вірші “Учора уночі...”)

І нишком я провів,
З лица блідого,
Неголеного й негомінного,
Сумного мандрівця

З очима Бога.
І той собі пішов:
Тихенько, наче сніг.

Під наметом тиші почути “Птахів крики”, що (як і дух людини) здійсмаються

...До неймовірних висот,
Торкаючись блискавиці...

А В. Палинський уміє слухати крізь тишу плин ріки життя і відчувати рух вічного кола (у верлібрі “Печалі”):

Кришталева клеписдра
Із вічним перетіканням.

Кришталеве перетікання
У вічній клеписдрі.

Цей вічний простір, що був від початку. І ти в ньому. Ти з ним рухаєшся в часі – живеш! І ріка часу плине, живе. І буде жити! Саме так, осмислені серцем, звучать слова поета, поєднані точною елегантністю рими у вірші “Мовчання над Бугом”:

І буде ще щось,
Крім вина і хліба.
І крім видовищ
Знуджених картин.

Тож від онука
До прапрадіда
Не вщухне мовчазний
Потоку плин.

3

Вникаючи у змістову глибину поетових рядків, розумієш, що оглав його книжки “Ріка тече” є правдивим. І не випадковим. Підтвердження його бачимо, відчуваємо, співпереживаємо з автором. І вирізняємо в передзвонах річкової течії його поетичне соло. У ньому незмінно звучить мотив закоханості в життя:

Мій хлопче, Перевізнику
Душі,

Тобі ще доведеться
Зачекати! –

Ось як відверто: сповідь любові поета до життя у верлібрі “Перевізник”! Він – міцний Плавець у його бурхливих хвилях. Тут і азарт, і гарт. Це підбадьорить кожного, хто вникне в суть промовлених поетом слів, бо він не просто говорить, він образно признається, як цінує й любить кожну мить життя в цьому “транзитному” світі. Навіть безсоння. Бо безсоння – це можливість упорядкування думок, це зосередженість на зв’язку з Небом. І тоді (“Не буду про незбагнене”):

Сама рука
Мережитиме дрібно,

Що Бог на твою
Душу покладе...

Ці рядки-зізнання дихають джерелом наснаги поета, яке не вичерпується. І ніч безсоння є для нього доброю, це він зрозумів. Та після неї таки прозвучить “біла-біла мелодія” ранку і вкотре здивує (“Так. Це було зранку”):

...О, скільки ще свіжості
Світу

Ув очах здивованого
Блукальця!

Так! Бо життя триває. Бо “Ріка тече”. Між пурпуровими берегами осені, між снігами “із білого світла”, між килимами весняних трав, між квітнуванням літа, – ріка життя тече. І ліричне соло В. Палинського звучить над бистриною течії. І герой не відчувається самотнім у злитті звуків, що лунають звідусіль (“Безкрає древо”):

Безкрає древо
Густою тінню
Шелестить.

І звідусіль – така
Співоча повинь.

У цій повені і його голос важить багато. До його звучання навіть усюдисущий вітер віддає поетові “музику вранішню” зсрібнених крил дерев. А віддає тому, що відчув його прихильність до найменшого і, здається, незначного, яке він зауважує не лише очима, а й серцем (“Зближаюсь з осінню”):

Я – тут. Я приятель найтоншої
Пригаслої травинки;
І тішуся цією приязню.

Як не згадати біблійний опис третього дня створення світу! “Нехай земля вродить траву...” (Кн. Буття, 1-ий розділ). І так сталося за Словом Бога. Іще не постали люди, а трава вже проросла із землі. Цей споконвічний образ трави, що встає, хвилює поетів і досі. Тож і В. Палинський не раз зупиняє свій погляд на ній і тішиться приязню до неї зі щемливим подивуванням лірика.

Ліричний герой признається в тому, що його “молитви сіються до Бога”, до Творця дивовиж. Тому “приятелю з фіолетовим небом”, – говорить він, ведучи далі життєву оповідь, “аби сягнути зорі...”. Ось таке підняття духу поета починається з подивування найтоншою травинкою. І не тільки це, бо (“Зникнути у всесвіті”):

...чути подзенькування
Кришталю
Далеких холодних зір.

...І вірити, що здолаєш
Шлях до себе.

Бо пізнаючи дивовижі всесвіту, пізнаєш самого себе, повертаєшся до природи своєї індивідуальності як Людини Розумної, для котрої все суще має значення. Ось як автор книжки роздумує про піщинку (у вірші “І погляд, і дотик мій – до тої піщинки...”), яка інколи опиняється на його долоні:

А залишається можливою
Моделлю космосу;

І сущого життя
Кожного з нас.

Після споглядань так природно й захопливо звучить (“Думаєш вишня”):

Господи, це все
Для мене?..
Для мене!

Стільки відлунь;
І лунань.

Без цього наповнення гомоном ріки життя, без нестихаючих видзвонів її течії не звучало б соло поета. А поетичне соло є нічим іншим, як “даруванням слів”, озвученням їх у живому просторі – ріки, що тече.

Отримано 5 липня 2018 р.

м. Львів